

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. I. cap. 28. & seqq. de Exemtione Clericorum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

scilicet cum Hieronymo statuisse. Ipsa exscribere verba opus non est, neque instituti ratio requirit, cum satis esse possit, hos scriptores Papistas testimonium contra Bellarminum dedisse, aliosque Patres & Ecclesiæ Doctores, eosque satis illustres loco Augustini nobis concessisse, quamvis nec ille in totum nobis sit contrarius, ut prolixè vidimus. Ut è recentioribus unum & alterum insuper audiamus interpretem, *Claudianus Guiliandus*, expositor scripturæ à *Possentino* insigniter laudatus, quamvis *Augustini* opinionem de Digamia succedaneâ non reprober, eam tamen, quæ digamiam simultaneam ab Apostolo tantum prohiberi adserit, in collationibus suis præponit sequentem causam prohibiti Apostolici reddens: *Hoc dixit, quia multi eo tempore plures habebant uxores, imitantes, ut adserēbant, Veteris Testamenti Patres.* Ambrosius Catharinus, quem supra quoque testem habuimus, et si & is pro *Augustini* stet sententia, ea tamen interferit, quæ nostro inservire possunt instituto, sequentia scribens: *In lege Christiana nunquam fuit licitum, duobus eodem tempore copulari, nisi Iudeis fortè ad cordis duritiam & ad tempus; & propter hos id fortè dictum est, quo SALTEM digami arcerentur ab Episcopatu.* Juvat his tandem addere, quæ *Erasmus* ad hoc Pauli oraculum notavit: *Id nunc nimium durè, ne dicam ridiculè, ad unum* torquent Ecclesiæ. Ad Chrysostrum interpretatur de unica uxore, quam habeat Episcopus; addens tamen, esse non-nullos, qui sic exponant, unius uxoris virum, qui fuerit semel duntaxat maritus. Et periclitatur Chrysostrum, ne Paulus exigere videatur ab Episcopo, ut uxorem habeat. At nunc non solum à tot Presbyteris exigitur castitas, verum etiam ab hypodiacois contractum dirimitur matrimonium. Quin id quoque vehementer adstringunt, quod eo seculo, quo summa erat Sacerdotum raritas, instituit Paulus servandum in Episcopis, ut non adiret hunc honorem digamus. Jam enim, cum tot sint Sacerdotum ubique millia, excluduntur à Sacerdotio, qui vel imprudentes duxerint corruptam; imò qui ante Baptisimum habuerint uxorem, & à baptismo duxerint alteram priore defuncta, arceatur à Sacerdotio, licet hac in parte graviter reclamante Hieronymo. Quia illud magis mirum, cum tot egregias dotes requirat Paulus in Episcopo, cæteris prætermisissis, solius uxoris habetur ratio. Admittitur incestus, admittitur homicida, admittitur pirata, admittitur Sodomita, sacrilegus, parricida; denique quis non? Solus excluditur digamus ab hoc honore, qui solus nihil admisit. Mirum est autem, ut quædam urgemus, ac plus quam mordicus tenemus, ad quædam prorsus conniventes. Si quis perpendat horum temporum statum, quotam hominum portionem greges Monachorum occupent, quotam Sacerdotum & Clericorum collegia; deinde perpendat, quàm pauci è tanto numero verè servent vitæ castimoniam, in quæ libidinum genera quàm innumeri devertant, quanto cum probro complures palàm incesti sint & impudici, fortassis judicabit magis expedire, ut iis, qui prorsus non continent, jus fiat publici matrimonii, quod absque malâ famâ purè sancteque colant potius, quàm infeliciter ac turpiter libidinentur. Sed etiam atque etiam vereor, ne census Ecclesiastici castrent hodiè Clericos verius, quàm pietas, dum metuimus, ne, quod tenemus, intercipiatur, aut certè nihil accedat. Quibus *Erasmi* verbis totam hanc de cœlibatu vel conjugio Clericorum tractationem ut potè notatu dignissimis claudere placet.

CAPUT VIGESIMUM OCTAVUM & seqq.

De

Exemptione Clericorum,

à

Ingo potestatis politica.

Quæ Evangelicorum circa hanc Controversiam de Clericorum exemptione sit sententia, & qua in re à Doctoribus Papæ dissentiant, ipsa docet praxis. Quibus distinctionibus & limitationibus ea circumscribatur & de jure circumscribi debeat, præter Theologos ante annos non ita multos peculiari tractatu ostendit celebris quidam Jurisconsultus, Clericorum & Pastorum inter Evangelicos causam, contra pleudo-politicorum tyrannidem egregiè tuitus, laudem inde non parcam reportans. Nobis Augustini autoritas & hic attendenda venit, quam ex eo in primis loco, ad quem Bellarminus in primæ propositionis demonstratione provocavit, supra non semel vindictam licet legere, nominatim, ubi de regimine Monarchico Ecclesiæ, de jure adpellationum, de Præsede Conciliorum Generali, eorum-

vid. Con-
fil. Wir-
reb part. II.
p. 182. seqq.

Y

que

Rom. 13.

que supra Romanum Pontificem potestate prolixius fuit actum, quibus si addantur, quæ ex aliis & parallelis Augustini locis in tractatione quæstionis de regimine secularium in Ecclesia fuere producta, præsentem quoque controversiam non parum illustrare possunt. Nunc ex abundantiori illud adhuc subjungo, quod cum in hac quæstione primum meritissimo & classicum occupet locum Apostoli oraculum, quo omnem sine omni exceptione animam potestatibus sublimioribus vult subditam, præter alios interpretes Papæos Esthins ingenuè fateatur, omnes veterum commentatores, tam Græcos, quam Latinos, & in specie Augustinum statuisse, Paulum hoc loco de potestate tantum seculari agere, idque & contextum sermonis, & gladii ac tributorum mentionem satis indicare. Quorsum pertinet, quod idem Doctor Augustinus in hujus oraculi explicatione generatim bene monuit: Cum constemus ex anima & corpore, quamdiu in hac vita temporalis sumus, rebus etiam temporalibus ad subsidium degende hujus vite utamur, oportet nos ex ea parte, quæ ad hanc pertinet vitam, subditos esse potestatibus, id est, hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus; ex illa vero parte, quæ credimus Deo, & in regnum ejus vocamur, non nos oportet esse subditos cuiquam homini, id ipsum in nobis evertere cupienti, quod Deus ad vitam æternam donare dignatus est.

Matth. 17.

Et quia Bellarminus in quinta propositionis super hac controversia illustratione Christi in primis oraculum urget, quo *liberos esse filios* pronuntiavit, addita Augustini explicatione, placet eam huc adponere, ne quid in veritatis præjudicium docuisse videatur sanctus Pater, qui Christi verba sequentem in modum exposuit: *Quod dixit, liberi sunt filii, in omni regno intelligendum est, liberos esse filios, non vassallos. Multo magis ergo liberi debent esse in regno terreno filii illius regis, sub quo sunt omnia terra regna.* Atqui Bellarminus & juxta ejus doctrinam Clerici Romanenses vix se solos Dei filios dicere audebunt, exclusis fidelibus cæteris omnibus; adeoque se etiam solos dicere non possunt liberos, à que omni potestatis politicæ jugo exemptos.

LIBRI SECUNDI,

De

MONACHIS,

CAPUT PRIMUM & seqq.

De

Nomine, Naturâ, Varietate, Confirmatione, Origine
Monachorum & religiosorum.

Art. 6. ab
ul.

Ante-quàm examen hujus controversiæ, utit perbreve & succinctum adgre-
diamur; quid de statu monachismi antiquorum, nominatim seculo Augustini,
statuerint antehac evangelici confessores, tempore reformationis per Lutherum
Dei organum inchoatæ, operæ pretium erit audire, qui mentem suam hac de re le-
quentibus expresserunt verbis: *Augustini tempore libera erant Collegia; postea ubique
corrupta disciplina, addita sunt vota, ut tanquam excogitato carcere disciplina restitu-
retur.* Non attentis jam iis, quæ Bellarminus ex Augustino opposuit, utpote quæ
suo ordine & loco responsum accipient, id nunc ea inter in primis meretur observa-
ri, quod in Harmonia Confessionis Augustinæ, quam superiori adhuc seculo An-
dreas Fabricius, Leodius edidit, non solum in genere illa responsio, quæ nomine
Imperatoris Caroli & Principum Romano-Catholicorum conscripta fuit, agnoscat,
Monasteria olim fuisse scholas literarum; Johannes quoque Cochleus, juratissimus
Augustinæ Confessionis & Evangelicorum hostis, in discussione hujus articuli, fa-
teatur, *non solum olim, sed nostris adhuc temporibus, in Monasteriis, tam locupletibus,
quàm pauperibus, fuisse scholas doctrinæ;* verum etiam Johannes à Daventria,
in refutatione ejusdem, etsi demonstrandum in se suscepit, *non Augustini solum
tempore, sed & ante Evangelii initium fuisse religiosos, qui relictiis rerum mundana-
rum vanitatis voto sese obstrinxerint, dubitanterque scripserit, incertum adhuc esse,
an omnia tempore Augustini Collegia fuerint libera, cum cerè constet, quod mox post
Apostolos solennem Monachi fecerint professionem;* illud tamen in veritatis gratiam
subimet